

2021
B.A./B.Sc. (General) Fifth Semester
Political Science
Paper: Comparative Political System (UK and USA)
(In all mediums)

Time allowed: 3 Hours

Max. Marks: 90

NOTE: Attempt five questions in all, including Question No. I which is compulsory and selecting one question from each Unit.

x-x-x

- I. Attempt any nine of the following in 10-20 words each:-
- Give any two differences between comparative govt. and comparative politics.
  - Give any two sources of British Constitution.
  - Write down any four pre-requisites of comparative method.
  - Why British constitution is known as an evolved constitution?
  - Write down any two differences between King and Crown.
  - Write down any two differences between Cabinet and Council of Minister.
  - Write down the composition of House of Lords.
  - What are Assizes Courts in England?
  - Write down any two salient features of the constitution of USA.
  - Write down any two rights included in the American Constitution.
  - What is the tenure of American President?
  - What is the utility of the principle of Checks and Balances in American Constitution?
  - What do you mean by Pocket Veto?
  - What is meant by filibustering?
  - What do you mean by Lobbying? (9x2)

UNIT – I

- II. Discuss the meaning and scope of comparative govt. and politics. (18)
- III. Define comparative method. Discuss its scope and utility. (18)

UNIT – II

- IV. 'British Constitution is Convention Ridden'. Explain this statement. (18)
- V. Discuss the method of appointment, powers and role of British Prime Minister. (18)

UNIT – III

- VI. Critically examine the American federal system. (18)
- VII. What do you mean by Judicial Review? Critically examine the power of Judicial Review of American Supreme Court. (18)

UNIT – IV

- VIII. Discuss the characteristics and role of the political parties in the American Political System. (18)
- IX. Analyze the Pressure Group in British Political System. (18)

x-x-x

(Hindi and Punjabi versions enclosed)

P.T.O.

(2)

नोट: किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर दें। प्रत्येक भाग (1-4) से एक-एक प्रश्न का चयन करें। प्रश्न-1 अनिवार्य है।

- * * * -

- निम्नलिखित में से किन्हीं नौ प्रश्नों का उत्तर 10-20 शब्दों में दें:-
  - तुलनात्मक शासन और तुलनात्मक राजनीति के बीच कोई दो अंतर बताओ।
  - बर्तानी संविधान के मुख्य स्रोत बताओ।
  - तुलनात्मक विधि अपनाए जाने के लिए आवश्यक चार शर्तें लिखो।
  - इंग्लैण्ड के संविधान को विकसित संविधान क्यों कहा जाता है?
  - राजा और ताज के बीच कोई दो अंतर लिखो।
  - मंत्रिमण्डल और मंत्रिपरिषद के बीच कोई दो अंतर लिखो।
  - लार्ड सदन की रचना लिखो।
  - इंग्लैण्ड में एसाइजज न्यायालय क्या है?
  - संयुक्त राज्य अमेरिका के संविधान की कोई दो विशेषताएँ लिखो।
  - अमेरिका के संविधान में शामिल नागरिकों के कोई दो अधिकार लिखो।
  - अमेरिकी राष्ट्रपति का कार्यकाल क्या है?
  - अमेरिकन संविधान में नियंत्रण और संतुलन के सिद्धान्त का क्या महत्व है?
  - 'जेची निंदा अधिकार' से आपका क्या अभिप्राय है?
  - फिलीबस्टरिंग से आपका क्या अभिप्राय है?
  - लॉबिंग से आपका क्या अभिप्राय है?

भाग-1

- तुलनात्मक सरकार और तुलनात्मक राजनीति के अर्थ और विषयक्षेत्र का वर्णन करें।
- तुलनात्मक विधि की परिभाषा दीजिए। इसकी उपयोगिता तथा क्षेत्र का वर्णन कीजिए।

भाग-2

- "ब्रिटिश संविधान प्रथाओं से भरा पड़ा है।" इस कथन की व्याख्या करें।
- बर्तानी प्रधानमंत्री की नियुक्ति के ढंग, शक्तियों और भूमिका का वर्णन करो।

भाग-3

- अमेरिकन संघात्मक प्रणाली का आलोचनात्मक वर्णन करो।
- न्यायिक पुनर्निरीक्षण से आपका क्या अभिप्राय है? अमेरिका की सर्वोच्च न्यायालय की न्यायिक पुनर्निरीक्षण की शक्ति का आलोचनात्मक विवेचन करो।

भाग-4

- अमेरिकन राजनीतिक प्रणाली में राजनैतिक दलों की विशेषताएँ तथा भूमिका का वर्णन करें।
- ब्रिटिश राजनीतिक प्रणाली में दबाव समूहों का विवेचन करो।

- * * * -

(3)

नोट: पूरा नंबर 1 लासमी है अਤੇ हरेक भाग (1-4) ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।

- * * * -

- ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ 10-20 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ:-
  - ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
  - ਬਰਤਾਨੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੋਮੇ ਕੀ ਹਨ?
  - ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਵਿਧੀ ਅਪਣਾਏ ਜਾਣ ਲਈ ਲੋੜਦੀਆਂ ਚਾਰ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਿਖੋ।
  - ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਸੰਵਿਧਾਨ ਕਿਉਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
  - ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਤਾਜ ਵਿਚਕਾਰ ਦੋ ਅੰਤਰ ਲਿਖੋ।
  - ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਅਤੇ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਦੋ ਅੰਤਰ ਲਿਖੋ।
  - ਲਾਰਡ ਸਦਨ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰੋ।
  - ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਏਸਾਈਜ਼ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕੀ ਹਨ?
  - ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀਆਂ ਕੋਈ ਦੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਲਿਖੋ।
  - ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਕੋਈ ਦੋ ਅਧਿਕਾਰ ਲਿਖੋ।
  - ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਲ ਕੀ ਹੈ?
  - ਅਮਰੀਕੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਨਿਯੰਤ੍ਰਣ ਅਤੇ ਸੰਤੁਲਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਹੈ?
  - 'ਜੇਬੀ ਨਿਖੇਪ ਅਧਿਕਾਰ' ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
  - ਫਿਲੀਬਸਟਰਿੰਗ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
  - ਲੋਬਿੰਗ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

ਭਾਗ-1

- ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਅਰਥ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਾ ਖੇਤਰ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
- ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਵਿਧੀ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ। ਇਸ ਦੀ ਉਪਯੋਗਿਤਾ ਅਤੇ ਖੇਤਰ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-2

- "ਬਰਤਾਨੀਆਂ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰਥਾਵਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ।" ਇਸ ਕਥਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
- ਬਰਤਾਨਵੀ ਪ੍ਰਧਾਨਮੰਤਰੀ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਢੰਗ, ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-3

- ਅਮਰੀਕੀ ਸੰਘਾਤਮਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
- ਨਿਆਇਕ ਪੁਨਰ-ਨਿਰੀਖਣ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ? ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀ ਨਿਆਇਕ ਪੁਨਰ-ਨਿਰੀਖਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-4

- ਅਮਰੀਕਨ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਰਾਜਨੀਤਕ ਦਲਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ।
- ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਦਬਾਉ ਸਮੂਹਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

- * * * -